

SOMOGYI ÉVA TISZTELETÉRE

KÖSZÖNTÉS

Somogyi Éva hat évtizedes történészi munkássága rendkívüli értéke a hazai történetírásnak. Ma már talán ő sem bánja, hogy az MTA Történettudományi Intézetének fiatal kutatójaként az intézeti irányelvek eltérítették őt az eredeti, 17. századi témájától, és az 1960-as évek közepe óta az Osztrák–Magyar Monarchia, illetve a Habsburg Birodalom áll publikációs fókuszában.

Érdeklődése a politikatörténet felől indult, és Somogyi Éva megkerülhetetlen alapkatásokat végzett el a kiegyezés létrejöttének osztrák és magyar politikai hátterére, Ferenc József alakjára, a dualista állam közös minisztertanácsának, illetve magának az Osztrák–Magyar Monarchia politikai szervezetének működésére nézve. Tudományos elemzések mellett ráadásul a forráskiadás fáradságos munkáját is vállalta a közös minisztertanácsi jegyzőkönyvek közlésével sok éven át. Politikatörténeti munkáiban is tetten érhető társadalomtörténeti érzékenységének a közös külügyminisztérium magyar tisztviselőinek példaértékű elemzése lett a terméke.

Somogyi Éva munkáit a szakmai igényesség, széleskörű forrásismeret és elmélyült szakirodalmi jártasság jellemezte mindig is. Tudását nemcsak tudományos publikációkban kamatoztatta, de meg is osztotta azt. Sok évtizeden át dolgozott a Történettudományi Intézet 19. századi osztálya kollektívájának tagjaként intézeti projektekből, szerkesztőbizottsági tagja volt a *Történelmi Szemlé*nek és tanított az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történettudományi Doktori Iskolájában is.

Somogyi Éva munkásságát számos kitüntetés, elismerés koronázta, amelyek ugyancsak igazolták, hogy kiemelkedő történész nemcsak Magyarországon, de nemzetközi szinten is. Az Osztrák Tudományos Akadémia levelező tagja 2000 óta. Ezek mellett ugyanakkor kollégái, tanítványai tisztelete és szeretete is végigkísérte pályáját. Ennek újabb bizonyítéka kíván lenni a *Történelmi Szemle* 2023. évi első száma, melynek szerzői Somogyi Éva történész kivételes munkássága előtt szeretnének tisztelegni a maguk módján, saját kutatási eredményeik publikálásával. Írásaink a politika-, társadalom- és várostörténet területéről merítenek a 19. századra fókuszálva.

Deák Ágnes tanulmánya gróf Esterházy Móric elfeledett és háttérbe szorult alakján keresztül a neoabszolútizmus politikai szereplőit és a kiegyezéshez vezető folyamatot idézi fel. Ress Imre a horvát 1861. évi LXII. törvénycikk értelmezései révén szintén a kiegyezés előtti időszakból indul ki és Horvátországnak a Habsburg Birodalmon belüli lehetséges

vagy kívánt helyét elemzi. Vér Eszter Virág tanulmánya már közvetlenül a kiegyezés előtti évre fókuszál Erzsébet császárné magyarországi tartózkodásának bemutatásával, ami persze nem csak a kiegyezés előkészítéséről, de a császár és felesége viszonyáról is szól. Manhercz Orsolya írásában végigkíséri, miként és mennyiben szolgált a Budai Vár királyi rezidenciaként a 19. század folyamán, így azt is, mikor látta vendégül a Vár Ferenc Józsefet és Erzsébetet. Cieger András és Matolcsi Réka elemzése a kiegyezéssel létrejött dualista állam iránti lojalitást vizsgálja a monarchia szimbolikus jelképeihez és alakjaihoz, például a királyhoz való viszonyon keresztül a nemzeti identitással a háttérben. Ifj. Bertényi Iván írása az Osztrák–Magyar Monarchia egyik közös intézményét, a delegációt veszi górcső alá, de nem politikatörténeti, hanem társadalomtörténeti szempontból a magyar főrendiház által választott delegációtagokról nyújtva beható áttekintést, akiknek többsége arisztokrata volt. Gyáni Gábor tanulmányában az arisztokrácia életének a politikai szerepléstől távolibb, de azt sok szempontból előkészítő része kerül társadalomtörténeti elemzés alá: a főnemesi családokban folyó nevelés kérdése. Konrád Miklós írása a 19. század végi magyar társadalomnak a zsidósághoz való viszonyát, vagyis az antiszemitizmus és a polgárosodás kérdését a budapesti sportklubok elemzésén keresztül vizsgálja, ahol az arisztokraták mellett a városi (nagy)polgárság is helyet kért magának. Klement Judit tanulmányában pedig Budapest mint a 19. század közepi ipari vállalkozások helyszíne az elemzés tárgya, a város és az itt létesült gőzmalomvállalkozások egymásra gyakorolt hatásán keresztül.

Bízunk benne, hogy írásaink örömet szereznek az általunk nagyra becsült és tisztelt Ünnepeletnek, akinek tudományos érdeklődésére és meglátásaira, tanácsaira még sok évig szeretnénk igényt tartani. Ennek reményében kívánunk Somogyi Évának nagyon jó egészséget és remek tudományos olvasmányélményeket.

Klement Judit és Manhercz Orsolya, a lapszám szerkesztői